

Petr Balaš: Historismus v pražské sakrální architektuře kolem roku 1600

Oponentní posudek bakalářské práce

Petr Balaš si za téma své bakalářské práce zvolil pozoruhodný fenomén gotizujících motivů v pražské architektuře počátku 17. století. Záběr jeho práce je však mnohem širší: po předmluvě, kde stručně rekapituluje dosavadní literaturu, a úvodu, jehož cílem je vysvětlit sledované téma i jeho úskalí, následuje uvedení do evropského kontextu a představení oblastí, ve kterých se lze s gotickým tvaroslovím v 16. století setkat. Před představením vlastního tématu, kterým jsou vybrané pražské stavby kolem roku 1600, se autor rozhodl zmapovat tvorbu v českých zemích druhé poloviny 16. století, a to včetně méně známých nebo z hlediska sledovaného tématu téměř neznámých staveb. Pražské realizace jsou představeny velmi podrobně, včetně sledování diskuse o otázkách možného autorství a dobových souvislostí.

Málokteré téma je tak svůdné a zároveň zrádné, jako téma historismů v umění 16. a 17. století. Otázky možných uměleckých návratů, formálních citací či hlubokých symbolických odkazů jsou velmi lákavé, avšak zároveň extrémně ošidné: co může být v jednom případě záměrný návrat, je v jiném formální hra či pouze nezáměrné užití motivů. Koncept „historismu“ navíc je – ať chceme či ne – produktem myšlení 19. století, které přišlo jako první s ideou ucelených (a historicky uzavřených) stylových etap, jejich oživení je pak chápáno jako záměrný historický návrat. Stejně jako je ošidné je pracovat s konceptem „slohu“ (který evokuje cosi uceleného a vnitřně propracovaného), je v kontextu architektury 16. a 17. století na místě opatrnost i při práci s velkými stylovými pojmy jako je gotika, renesance či manýrismus, u nichž je třeba mít vždy na paměti jejich novodobost a relativitu.

Jednotlivé kapitoly práce jsou psány precizně a promyšleně. Přehled architektonického dění v českých zemích je záslužný a často i nečekaně objevný. Chronologie pražských realizací je názorná a napomáhá zasadit sledované téma do patřičných souvislostí. Pojednání vlastních klíčových staveb je velmi detailní a ukazuje mimo jiné i autorovu suverénní práci s odbornou literaturou. Rozsáhlý přehled, který autor vytvořil, jakoby si přímo říkal o pádné finále, které by přineslo nejen shrnutí řečeného, ale rozřešilo by otázky, které se během práce postupně vrstvily. V případě takového očekávání je první přečtení závěru práce pro čtenáře spíše zklamáním: namísto finálního rozřešení se autor rozhodl akcentovat nejednoznačnost tématu i pluralitu tendencí (a jejich výkladů), které předložené téma nabízí. Právě takovýto závěr však považuji za důkaz, že autor své téma vzal nejen poctivě a vážně, ale že si během psaní práce postupně prohluboval (a zpětně korigoval) své představy o tématu a jeho komplikovaných významech. Zdá se mi, že závěr práce ukázal, že se autorovi podařilo úskalím možných interpretačních posunů bezpečně projít a představit tak téma nejen komplexně, ale i kriticky, s vědomím nezbytnosti dalšího bádání a možných interpretačních posunů. Lze-li něco přeci jen trochu postrádat, pak možná alespoň pokus o zasazení fenoménů gotismů v domácí architektuře do kontextu zahraničních paralel, které byly podrobně probrány v úvodu práce.

Pokud bych měl připojit nějaké kritické připomínky, týkali by se jednak formálních momentů (množství překlepů a pravopisných chyb je zde bohužel poměrně značné), jednak některých stereotypů, které lze – při vší otevřenosti a snaze o pluralitní pojetí – v práci

zaznamenat. V práci je užití gotiky několikrát charakterizováno jako důkaz „konzervativního“ či dokonce „konformistického“ postoje objednavatelů, či jako důsledek stesku po „starých časech.“ Samotný autorem uvedený přehled přitom jasně dokládá různorodost východisek jednotlivých staveb i jejich zadavatelů. Stesk po minulosti jistě mohl být (a byl) hnacím motorem mnoha obdobných staveb. Ani jejich četnost nás však nemůže v kontextu evropského pluralitního kvasu 16. století vést k bezproblémové aplikaci konceptu „konzervativní“ a „progresivní“ architektury, který je výsledkem modernistického chápání dějin (nejen) architektury jako sledování jediné správné cesty směrem vpřed. Stejně tak by asi stálo za to podívat se podrobněji na některé představené evropské stavby a jejich souvislosti, které jsou někdy výrazně složitější (a svébytnější), než se z předloženého přehledu zdá (myslím zde například na Francii, kde je otázka přetrvávání a transformace forem extrémně komplikovaná a dobově ostře reflektovaná).

Práci jako celek považuji za velmi přínosnou a kvalitní. Záběrem i zpracováním zdaleka přesahuje nároky kladené na bakalářskou práci. Z těchto důvodů ji rád doporučuji k obhajobě a jako hodnocení navrhuji výborně.

V Praze, dne 4. září 2016.

PhDr. Richard Biegel, Ph.D.